

ЛЕМ.фм+

ПАНРУСІНСЬКИЙ ТИЖДЕННИК № 28 26.09-02.10.2016 ISSN 2451-246X WWW.LEM.FM

ЯЗЫКОМ В ЯЗЫКЫ!

4

Загыбаючы языкі
в Вілямовіцях

10

Бурсяна прогулька до
Камяной на початок
шкільного рока

26

Минуло 110 років од
народжіння Андрія Ка-
рабелеша

Зміст

4 Загибаючи мови в Вілямовицях	6 ОСРС говорив о школьстві і акнім плані. Приготовлює юбілейний рік	8 Громадна стріча Общества св. Йоана Крестителя	10 Буряна прогулька до Камяной на початок шкільного року
12 Закінчяня ІІ Бещадско-го Редика в лемківській Ославици	15 За тамтом гором / Антоний Крог	16 Апокалипсис в Креници	18 Світова музика і лемківска поези «При джерелах»
20 Джаред Лето як Енді Варголь	22 Стріча коло Дунаю з Даниелов Галандов	24 Одбуде ся юбілейна Червена ружа	Редакция: Шефредактор: Демко Трохановскій, технічний редактор: Наталія Малецька-Новак, члены редакції: Богдан Гамбаль, Севериян Косовскій, Петро Медвідь, Павел Малецькій.
25 Хмелівске Свято хліба	22 Минуло 110 років од народжяня Андрія Карабелеша	26 102 роки тому в Талергофі...	Выдавця: Стоваришяня «Руска Бурса» ул. Сенкевича 28 38-300 Горлиці

Редакция

Неодолга кінчыт ся стріча в Вілямовицях, на котру пришли дослідники, занимаючи ся проблемом загибаючих мов. Пришли там і самы члены соспільности, котрых мов, як видно по тенденциях мікроязыків, мал бы зараз вымерти, збільшаючи листу тых, о яких можеме бесідувати, же уж бесідувал нима радше ніхто і ніколи не буде.

На знімці шефредактор тыжденика
Демко Трохановскій.

Приближаючи в експресовым скорочыню, до Вілямовиц і околїц в XIII ст. зачали приходити осадники, котры, што не чудо, принесли зо собом мову з германьской мовной родины. Жыючи далеко од своїх рідных земель, на сотвореным собом мовным острові, котрий з часом зачал быти постеріганий не як чужына, але як їх вітчизна, перетырвали до наших часів. «Нашы часы» будут ту аспектом, гу котрому ся однесу.

Вілямовиці сут феноменом і добрым приміром на то, яким способом мовою, маючим мале, ачий зменьшаюче ся чысло хоснувателів, мож заінтересувати не лем групу дослідників, котры захоплюют ся його архаїчным видом, але і тых, што одышли од штоденного послугуваня ся вілямовицьким (вель вілямівським – віль. wumysiöeryşy şpröñ) мовою. Якости ся мі видит, же аналогій до русиньской мовы мож ту найти аж за вельо.

До часів ІІ Світовой Войны вілямовицькій мовою был шыроко хоснуваний жытелями міста Вілямовиці і околїц. Століттями, не лем в усній формі, але і в писменным мовою были записуваны творы, напр. вілямівска версія «Божеской комедии», ачий сформуваля ся локальны легенды о основаню місточка його жытелями. Аж допіро пришли комуністичны часы, жебы з деяких причин Вілямівчан хтоси зачал усвідомлювати, же їх бесіда єст «пасе». Як споминают найстаршы Вілямівчане, єден священник вчас проповіді оголосил «конец wumysiöeryşy»,

заказуючы хоснуваня мовы, чым ідеальні вписал ся в негатиwну повоєнну комуністичну пропаганду, тыкаючу вшыткого, што німецьке. І для священника, і для комуністів, не важне было, же Вілямівчане ани кус не чуют ся Німцями, з котрыма лучыт їх лем спільне германьске походжыня мовы.

Зо страху о своє жытя і жытя своїх діти Вілямівчане перестали хоснувати свій материньскій мову. Хоц уж в 50. роках XX столітя гнобля хоснувателів вілямовицькой мовы ся зменьшыло, за тых парунадцет років перервы в межджепоколіньовій трансмісії, встиг сформуваля ся комплекс меньшецінности. Не поміг тому ани «гоноровий кодекс», котрий перше допомагал хоронити хоснуваня вілямовицькой мовы в тых примірах, коли до родины входила особа споза соспільности – і она мусіла ся навчыти по вілямовицьку, а при тым задекларувати, же і діти будут го знати. Дост добрі маючий ся до 1945 року мову зачал вмерати.

Замірено не доповім нашой стороны той аналогії. Най сой каждый ей доповіст сам. Най же конечным речыньом буде ту фрагмент стишка Фльоріяна Бесіка.

Oh, dü ötdy, tiwy şpröñ
Wjyr kuza dejh inda nöñ
Dü byst mej wat wi giëtd [...]

О, ты старий, коханий мовою,
Іщы гвариме тобом фурт,
Ты больше варташ як пінязі [...]

(за: s'Ława fum Wilhelm, Tymoteusz Król, 2011)

Demko Trohanovskiy
шефредактор

Наталія Малецька-Новак
natalia@lem.fm

Загубаючы языкі в Вілямовицях

Мексиканскы Індыянці, кельтскы Манчыкы (з острова Ман, англ. Isle of Man), жытелі нормандскых островів Гернсі (англ. Guernsey), Кашебы, Лемкы, та дослідники з університетів з Голяндії, Великої Британії і Польщі приїхали до Вілямовиц, малого містечка к. Бельско-Бялой. Вшытко за справом єдного з найбарже загорожених вымертьом языків світа – щесьтом, іщы не лемківского (хоц і він находит ся в групі тых загубаючых), а вілямовицкого языка.

Вілямовицкій (вілямівскій) язык хоснує лем парудесят осіб. Подля статистик, што 14 днів на світі гине єден язык. Завдякы заангажуваню дослідників та представників етнічных і языковых меншын, єст надія на затриманя того процесу. Єдном з акцій в тій обшыри єст стріча в Вілямовицях. Через 11 днів (од 18. до 28. вересня/септембра т.р.) Вілямовиці остали світовым дослідничым центром загубаючых языків. Мексиканскы Індыянці, жытелі нормандскых островів Гернсі, кельтскы Манчыкы, скандинавскы Саамы (англ. Sami/Laplanders, поль. Larończycy/Saamowie, слов. Saamovia/Laronci), Буряты з Монголії, Баскы, Шкоты, спишскы гуралі, карпатскы Німці зо своїм гопгартскым діалектом, Кашебы, Лемкы, Шлезакы, Гуцулы та Полішукы разом з науковцями, експертами і активістами будут через тых парунадцет днів вести досліджыня, брати участ в семінариях і варштатах. Присутны будут мати нагоду,

Фот. Піотр Стройновскі.

жебы вымініти ся своїма спостережынями про проблем загубаючых языків та поділити ся досвідчынями звязаныма з діянями, маючыма на цілі ратуваня языків. Кед іде о лемківску проблематику, то в Тереновій Школі в Вілямовицях представлят ей дві дослідничкы з краківскых університетів. **Др габ. Олена Дуць-Файфер (ПУ, ЯУ)** выступит з доповідю пн. *Способы імерсійного вчыня меншынового языка в мішаных группах – на примірі вчыня лемківского языка на ПУ в Кракові, а докторанкта ПУ Анна Масляна: Як зміцнити лемківскій язык? Захоронія і ревіталізація языкового дідицтва і лемківской культуры: реконструкція словництва і корінной музыкы.* Гості з ріжных части світа будут разом з Вілямівянами працувати м.ін. над концепційом основаня музею в Вілямовицях і над опрацуваньом підручника до вчыня вілямовицкого языка для молодежи і дорослых осіб. Окрем бесід, варштатів, запланувано тіж культурны акції – 25. вересня/септембра місцевы артисты вказали інсценізацію поемы Вілямівяна – Фльоріяна Бесіка, пн. *Of jer welt (На тамтым світі).* Автор, заінспіруваний Божеском Комедийом, в 1921 р. перенюс ей в вілямівскы обставины – небо, чыстилице,

пекло заселены сут сучасныма авторови Вілямівянами.

Стріча єст частю більшого і тырваючого уж долший час проекту, якого цілю єст ревіталізація загубаючых языків. Основным для тых діянь было отриманя престоїжового европейского ґранту в програмі Горизонт 2020, котрий был признаний медженародовой ґрупі дослідників під ведіньом Выділу Артес Лібералес Варшавского Університету. Координаторком проекту єст др габ. Юстина Олько (котра гостила і в нашым радио лем.фм), яка од років занимат ся досліджаньом і ревіталізаційом загубаючых языків, єст м.ін. керівничком проекту Загубаючы Языкі, якого частю сут роботы над досліджаньом лемківского языка. Про тот проект можете почытати тіж в «Річнику Руской Бурсы 2013». •

ОСРС говорив о школстві і акчним плані. Приготовлює юбілейний рік

В суботу 24-го септембра 2016-го року проходило в Пряшові вже 19-те засідання Округлого стола Русинів Словеньска (ОСРС), платформи, в котрій суть заступлены професіоналны русиньскы інституції, обчаньскы здружіння і незалежны активісты.

Міджі єден із найголовніших пунктів належало інформованя членів ОСРС о засіданню рабочей группы, котра діє під *Міністерством школства, науки, досліджіння і шпорту Словацькой републіки* і має за задачу выпрацовати *Концепцію розвитку навчаня русиньского языка і культуры в матерьских школах, основных школах і середніх школах в Словацькій републіці*. За порядком друга стрічатой группы, котру веде державный секретарь міністерства школства

Петро Крайняк, проходила в пятницю 23-го септембра в Пряшові. Як інформовали ОСРС членки рабочей группы Анна Кузмякова і Марцела Рунянінова, на стрічі ся обговорила перша половина задумованых пунктів в рамках споминаной концепції. Далшы пункты будуть обговорены на слідуячій стрічі.

На засіданню обговорив ся і проблем того, же русиньска народностна меншына не має условії, жебы выховльовати робітників, котры бы русиньскый язык могли запровадити до першого ступня освіти – до матерьских школ. На основі інформацій, котры дали членки комісії, ОСРС прияв заключіня, котрым жадать

« На засіданню обговорив ся і проблем того, же русиньска народностна меншына не має условії, жебы выховльовати робітників, котры бы русиньскый язык могли запровадити до першого ступня освіти – до матерьских школ »

членів рабочей группы спрацованьом писемной пожадавки адресованой зряджователям середніх педагогічных школ в Пряшівскім краю, жебы забезпечіти навчаня русиньского языка про будучіх учітелів і выхователів в матерьских школах.

Председа ОСРС Мілан Піліп участных інформовав о засіданню *Выбору про народностны меншыны і етнічны группы Рады влады Словацькой републіки*, котре проходило 13-го септембра т. р. Так само інформовав о *Акčním плані охраны прав особ, котры належать к народностным меншынам і етнічным групам на roky 2016–2020*. В рабочей группе, котра przygotowує акчний план є за русиньску народностну меншыну номінований член ОСРС, правник Владимир Мінчіч. Як повів Піліп, робоча группа в рамках акчного плану была согласна з анализом того, ці є потрібне прияти закон о народностных меншынах, котрый дотеперь Словакії бракує, но Мінчічови не подарило ся в групі протиснути, жебы план прямо рішыв прияти такого закона, котрого пропозицію вже ОСРС выпрацовав. *Акчний план охраны прав особ, котры належать к народностным меншынам і етнічным групам на roky 2016–2020* є теперь в штадію припомінкованя і ОСРС схоснує своє право і буде к споминаному документу посылати свої припомінкы.

ОСРС далше обговорив przygotowліня на *Рік Адолфа Добрянського*, котрый платформа выголосила на рік 2017 із нагоды 200-ой річніці од народжіння русиньского будителя, першого депутата в Угорьскім сеймі, котрый обгайовав права угорьских Русинів і Словаків. Русины іщі восени одпрезентують лого юбілейного рока і ословлять вшыткы русиньскы організації, жебы активності, котры

будути робити в році 2017, были присвячены як раз тому юбілейному року з тим, же про їх активності їм може быти додане лого, котрым ся рік буде презентовати. ОСРС має надію, же в повязаню з юбілейным роком русиньскы організації в рамках подаваня грантових проєктів на 2017-ый рік, будуть свої пріоріты спрямовати як раз так, жебы був *Рік Адолфа Добрянського* достойно перешов.

В непосліднім ряді ОСРС підпорив активності свого председа Мілана Піліпа в повязаню з поданьом на Генералну прокуратуру Словацькой републіки в Братіславі оголошіня о переступліню закона. Оголошіня дотулять ся конференції, котра проходила 8-го аж 9-го апріля 2016-го року в *Словацькім народнім музею – Музею української культуры у Свіднику* під назвов *Українці в культурі і історії Карпат*. ОСРС єднако як Піліп жадать генералного директора Словацького народного музею Віктора Ясаня, жебы був Мірослав Сополіга, котрый є директором українського музею у Свіднику, одкликаний зо своей функції на основі прията заключінь конференції, котры ганоблять русиньскый народ.

Слідуяче засідання Округлого стола Русинів Словеньска є наплановане на новембер 2016-го року. Платформа бы на ній хотіла окрім іншого обговорити пріоріты про жаданя грантів із програму Уряду влады Словацькой републіки – *Культура народностных меншын 2017*. •

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Громадна стріча Общества св. Йоана Крестителя

Од спільной молитвы в суботу 24. вересня/септембра 2016 р. зачала ся громаднa стріча Общества св. Йоана Крестителя. В кіновій сали Культурного Дому, на сцені, прикрашеній емблематом общества і русиньскым національним гербом, за президиальным столом засіли председателі здружыня, серед котрых были головно грекокатолицькы священники, з котрых дале каждый забрал голос.

Председатель, о. Ярослав Поповец, выголосил програмове промовління, в котрым навязал до історії і будительскых традицій общества, основаного о. Александром Духновичом в 1862 році. Днес ґрупує оно грекокатоликів русиньской національности

і старат ся о забезпечыня языковых прав вірных Русинів в церковным просторі. Дальше о. Мартін Костільник запрентувал відеопроекцію, котра была підсумуваньом зо вшиткых активности общества, од остатньої громаднoй стрічы в 2011 р. Потім выступили запрошены гості. Державний секретар в міністерстві освіти Словації – Петро Крайняк, поздоровил присутных на стрічы, як зазначыл, другой найбільшой русиньской організації на Словації і повіл про потребу розвитку вчыня русиньского языка в державных школах. Петро Крайняк зазначыл, што видно брак достаточных ефектів в розвитку русиньского шкільництва на Словації і што єст то основна

« В своїм рефераті зосередил ся на розумліню і значыню літературного языка в каждом просторі жытя, а головно в літурґічній сфері »

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

На знімці о. Мілан Ясик, шефредактор грекокатолицького русиньского квартальника «Артос».

болячка, котра мала бы занима ти вшиткы соспільны організації. Далє членів общества поздоровил председател ь Русиньской Оброды на Словації – Мартін Караш і дарувал обществу двотомове виданя словацко-русиньского словника. Од організації Молоды Русины громадну стрічу поздоровил Петро Мацко з Кошыц. Інчы поздоровліня, котры пришли в писемній формі, одчытал о. Іван Барна. Такы желаня пришли од Мілоша Стрончека з Окресной Організації РОС во Свиднику, Округлого Стола Русинів Словації і доц. др. Анны Плішковой з Інституту Русиньского Языка і Культуры Пряшівского Університету в Пряшові.

Одчытане было писмо од пряшівского архієпископа і митрополиты

Яна Бабяка. Владыка передал поздоровліня і архієрейске благословліня вшиткым участникам.

Отец Франтішек Крайняк з Камюнкы дал проповід про русиньскы церковны переклады. В своїм рефераті зосередил ся на розумліню і значыню літературного языка в каждом просторі жытя, а головно в літурґічній сфері.

Практичным доказом важыня сідяльности і слів председательства общества было особливе прошыня до присутных, выголошене Янком Калиняком. Пропонувал він в практиці выцвічыти панихїду і одспівати ей хоц во фрагментах в памят будителя о. Александра Павловича, котрого грїб находит ся при свидницькій церкви.

В другій часті о. Ігор Панчак інформувал про членство в організації, а про діяльність собору світських вірных оповіл його ведучий Славомір Черевка. Цїлу громадну стрічу вюл о. Мілан Ясик, шефредактор грекокатолицького русиньского квартальника «Артос».

Моніка Тылавска
nastka@lem.fm

Ваканції ся скінчили. Разом з холоднішом уж хвильом пришол вересен/септембер, а з ним школа. Не для вшитких школярів была то добра новина. Сама добрі памятам, як тяжко по двох місяцях лінухування тяжко было вернути до шкільных мурів. Але жебы тот шкільний рік не здавал ся таким страшным,

Бурсяна прогулька до Камяной на початок шкільного рока

як што рока, Руска Бурса торжественно празднує його початок зо вшиткыма, котры в своїх школах окрема стандартowych предметів вчат ся тіж лемківського языка.

То виріжніня за труд, якій вкладают в науку додаткового предмету і нагорода за тото належит ся лем тым, котры го піднимают. Того рока поїхали сме на прогульку до Камяной. Лемківське село, котре славит ся тым, же на його земли николи не бракувало меду. Головным пунктом нашой екскурсії была Пасіка «Барць». Вчас прогульки обізирали сме м.ін. давну православну церков, а тепер костел Стріренія Пресвятой Богородиці, Скансен Улиів, Музей Пасічництва, Галерию св. Амвросия, як тіж Павільон. Мали сме тіж нагоду посмакувати меду, самы зробити сой свічку з пчолярского воску. Выслухали сме інтересуючу доповід о селі, скансені і, очивидно, о жыттю тых хосенных звіряток, якыма сут пчолы. Накінци засіли сме вшиткы разом при огниску, жебы ся посилити, але тіж поспівати і провести спільні час на забаві і бесіді.

Участ в прогульці зголосило спочатку 130 охочых, але початок шкільного рока то тіж початок грипового сезону, зато конечно дотерло 96 осіб. Дост гідна група. Тішит, же з рока на рік прибиват нам школярів. Значит того, же молодіж є амбітна, а родиче свідомы вартости свого походжыня. Участ в події зголосили штырі учителькы:

- Варвара Дуць – діти і молодіж зо шкіл в Гладышові і Устю Рускым,
- Анна Рыдзанич – діти зо шкіл в Высовій, Ганчовій, Снітниці, Баниці і Брунарах,
- Орина Гутыряк – діти зо школы в Бодаках,
- Мирослава Дубец – діти зо шкіл в Санковій і Горлицях.

Группы были барз зріжницюваны: од 5-літніх діточок по гімназияльну молодіж. І хоц здавало бы ся, же така ріжниця в роках медже дітми є велика і можут не найти зо собом спільного языка, то єднак реальніст вказала ся цілком інча. Старшы діти опікували ся молодшыма, бавили ся з нима, занимали ім час. Призераючи ся дост великій, розлітаній групі діти, зрозуміла єм єдну річ. Не важне, што ся ім дає. Не важне, де ся їх забераєт. Не треба давати ся порывати днешньому світови, котрий фурт хоче веце, ліпше, атракційніше, дорожше. На гамбочках тых діти видно было радіст, чути было сміх і был то сміх щестя з можности перебування разом. Щестя з того, же сут в центрі заінтересуваня, же дає ся ім почутя, же роблят штоси добре, вельке, выняткове. Мило было смотріти, коли завязували ся новы приязні, коли при спільній ватрі чути было спів і коли дало ся чути, же не хотят ішчы одъїзджати. І хоц не є легко зорганізувати час так великій групі, хоц відповідальніст, яка падат на організаторів і учителів є барз велика, то на конец дня, коли вертаме в розспіваным і розсміяным автобусі домів, мож повісти, же вартало. Тоты стрічы то не лем забава. То будуваня спільной достоменности. То вказуваня, же групом сме сильны. То вказуваня, же в каждым місци на світі можеме быти собом і гордити ся тым. То велика заслуга учителів, котры окрема вчыня азбуку, вчат, што значыт быти Лемком і як то важне, добре і потрібне. •

Фот. Петро Козмінський.

Закінччя II Бещадського Редикю в лемківській Ославиці

Наталія Малецька-Новак
natalia@lem.fm

В минулу суботу, 24. вересня/серпентембра, в лемківськым селі Ославиця, яка находит ся на границі Низкого Бескіду і Бещад, проходил осінній Бещадський Редик – на пастырськым пути з циклю імпрез пн. *Карпаты Лучат*, будучого частю діянь, які сперают вводжыня постанов Карпатської Конвенції.

Редик – то торжественне выведіня в горы стада овец на выпасіня (весняний редик) та їх приведіня назад на зиму (осінній редик). Была то давнійше шыроко хоснувана в Карпатах практика, якій все товаришыло вельо обрядів і звиків. Днес прібує ся ей припомнути сучасным жытелям Карпат, уж не пастырям, і привенути бодай в виді показовой події. В рамках осінного Бещадського Редикю мож было скоштувати ріжны сыры, звидіти сырову загороду та посмакувати місцевы стравы. Были етноботанічны варштаты, про зіля і інчы рослины з лук, які надают ся до ріжного хоснуваня.

Запрезентували ся луковы стрільці зо Санока, які вказали клясичний спосіб стріляня з луку, а для діти были зрыхтуваны специяльны квізы, забавы і варштаты, напр. вырабляня чачок з волны. През цілу стрічу чути мож было звук трембіт, а закінччюм редикю был коцнерт Капелі Древутна.

Бещадський Редик реалізуваний был в рамках більшого проекту пн. *Карпаты лучат – механизм консультаций і спілпрацы для вводжыня Карпатської Конвенції* спілфінансуваного через Швайцарию. Проект реалізуваний єст в малопольськым і підкарпатськым воевідствах і презначений єст для локальных самоупраядів, позаурядовых організаций, місцевых властителей фірм і купців та науковых середовиски служб захороніня природы. Його цілю єст захороніня та мірове хоснуваня біологічної і краєвидовой ріжнорідности Карпат, спераючы вводжыня постанов Карпатської Конвенції.

Карпатська Конвенція, яку Польща ратифікувала в 2006 році, єст другим в світовій скали медженародовым порозумліньом, яке тыкат единицьовой гірской обшыри. Конвенція закладат діяня для поправки якости жытя, зміцніня місцеовой економіки і локальных соспільности та захованя природничых прикмет і культурового дідицтва. Сім держав (Чехы, Польща, Румунія, Сербія, Словація, Україна і Мадяры) зобовязали ся до спілпрацы при захороніню біологічної та краєвидовой ріжнорідности Карпат, при просторовым плянуваню, міровым заряджаню воднымя ресурсами, ци промуваню безпечных для середовиска індустрияльных технологій і продукуваню енергії.

Серед діянь спераючых вводжыня Конвенції сут тоты для захованя і промуваня культурового дідицтва і народного знаня, ци підношыня свідомости і едукуваня соспільности на тему Карпат. Проект Карпаты Лучат реалізує част

з них через організацию школінь, варштатів і консультаций з обшыри вводжыня Карпатської Конвенції і утворіня Карпатского Інформаториум. Тым занимают ся партнеры проекту Стоваришыня Екоспихологія з Кракова та Народова Фундація Захороніня Середовиска в Варшавы. Дальше, проект сперат розвиток карпатского пастырства через м.ін. організуваня пастырських конференцій, школінь, редиків, купуваня і пасіня овец, ремонтуваня або творіня пастырской інфраструктуры. Тым же занимают ся Польське Бюро Регіонального Екологічного Центру та Тартяньско-Бескідска Кооператива продуцентів *Газдове*. Зато стоваришыня Зелений Бескід – Локальна Туристична Організация з Горлиц, занимаєт ся стратегіюм рівноваженой туристики, інвентаризує туристичны, природничы атракції і базу туристичной інфраструктуры і досліджат туристичний рух на обшыри Низкого Бескіду і Погіря. Стоваришыня опрацувало тоту стратегію, надаючы ей назву *Магічна Країна Лемків і Погірян*.

Більше о проекті, будучых подіях/варштатах/школінях (вшыткы сут безплатны), поконференційны материалы до стягніня і почытаня, напр. про ролю пастырства в Карпатах або про Магічну країну Лемків і Погірян, найдете на проектowym сайті karpatylacza.pl. •

За тамтом гором

/ Антоний Крог

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

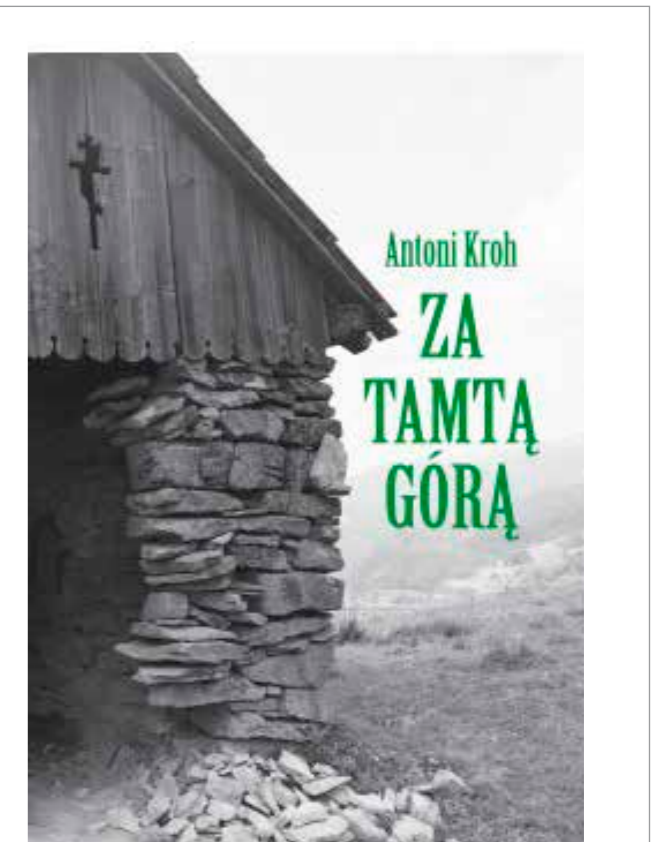
Онедолга буде мала премєру лемківска книжка Антония Крога пн. *За тамтом гором*. Стваришыня Руска Бурса в Горлицях заповідат тіж промоцію книжки і стрічу з автором.

Нова польскоязычна книжка Антония Крога то оповіданя про Лемків, котры століттями жыли в Низкым і Сандецкым Бескідах. В роках 1945-1946 част была «добровільно-насильным» способом переселена на Україну, а в 1947 р., вчас акції «Вісла», вшиткы інчы депортуваны і розселены в малых групах на Західніх Землях. Чытаме про тых, котрым з трудом подарило ся вернути, хоц уж не на своє, о приспособліню ся до неприязных реалій Польской Народной Республики, о першых концертах ансамблю Лемковина, о лемківських з'їздах – Ватрах, привязаню до традиції, культуры, языка. Автор пише о непростых вопросах – лемківске дзеркало одбиват і польскы проблемы.

Антоний Крог то польскій історик культуры, етнограф, тлумач словацкой і чешской літературы. Працувал в Татрянськым Музею в Закопаным і новосандецкым музею. Єст організатором карпатських конкурсів аристичной народной творчости, комісарьом выстав – «Лемкы», «Духы эпохы, то єст перша світова война тырват доднес», «Спиш» і других.

Вельолітній співпрацівник писма Інституту Куншту Польской Академії Наук – «Польска Народна Творчість», академічний выкладовця в Collegium Civitas. Опубликувал м.ін. етнографічне студіюм *Сучасна народна різба Польских Карпат*, книгу *Склеп культурных потреб* про культуру Підгаля, збірку есеїв – *Про Швейка і про нас*. Єст автором нового польского тлумачыня *Долі доброго вояка Швейка часів войны світової* Ярослава Гашека.

Выдавництво «Іскры» выдало скорше дві книжки того автора – *Староріча і Веселого Алилуя Народна Польщо!* •

Апокалипсис в Креници

Од 17. вересня/септембра в Музею Никифора в Креници, якій єст одділіньом Округового Музею в Новым Санчы, мож видіти выставу ікон пн. *Апокалипсис*, будучой плодом VIII Межднародовых Варштатів Іконописців Новиця 2016. Ведучом темом тогорічных варштатів был Апокалипсис, зато сподівати мож ся выобразынь Страшного Суду, Воінів Апокалипсиса, ци Михала Архангела, борючого ся з драконом.

Тогорічны варштаты проходили в днях 4.-18. вересня/сеп-

Наталія Малецка-Новак
natalia@lem.fm

тембра в Новици, традиційні – в Осередку Грекокатолицкой Молодежы Сарепта. В пленері участ взяло 30 аристів з Польщы, Украіны, Білоруси, Литвы і Сербії. По Креници, выставка перенесе ся на жолтен/октобер до Львова, пак на листопад/ноябер до Луцка і, наконец, на груден/децембер завандрує до Ряшова. Організаторами Межднародовых Варштатів Іконописців сут: Товаришыня Приятелів Новиці, Братство Грекокатолицкой Молодежы Сарепта і Катедра Сакральной Штукы АКМ во Львові. •

Фот. на страні обік: Оля Смутьска, гори: фб-профіль Межднародовых Варштатів Іконописців Новиця 2016.

Світова музыка і лемківська поезія «При джерелах»

Як заявляли сме на портали lem.fm, в днях 15.-18. вересня/септембра 2016 р. одбыл ся в Крениці і Бересті Медженародовий Музычний Фестіваль «При джерелах». Його основателем, директором і організатором єст знаний во світі гушляр – др Мариюш Мончак.

Фестівальовы пункты програму проходили в парох місцях курортной Крениці – костелі Вознесіня Пресвятой Дівы Марії, Старым Здройовым Домі і Новым Здройовым Домі, а на єдно пополудне артисты перенесли ся до давной церкви свв. Космы і Даміана в Бересті. Формула концертів была задумана на получыня музыки найславнійшых світовых композиторів, котра была переплітана лемківском поезийом. В рамках фестивалю, на котрым мож было почути творы Баха, Венявского, Бартока, Моцарта, Гайдна, Шопена і других, выступили лемківскы артисты: Юлия Дошна (15.09, костел Вознесіня Пресвятой Дівы Марії) з рецитацией лемківской поезии і Петро Мурынка (16.09, Старий Здройовий Дім), презентуючий свою творчіст. В наступных днях фестивалю організаторы тіж не забыли на лемківску культуру, вводячы до музычных концертів поезию Володислава Грабана і Богдана Ігоря Антонича. На концертах лемківська поезия переплітала ся зо звуками гушель, акордеону, віолі і фортепіано, чым дополнила стрічы о русинській елемент, замірено вказуваній на обшыри, котра давнійше в більшости заселена была Лемками.

Др Мариюш Мончак то гушляр з лемківскыма коренями (його родиче походят з Береста, в котрым тіж одбыл ся єден концерт). Нич выїхал за океан студіювати в Нью Йорку і Монтреали, был учеником выдатного музыка і педагога, Станіслава Гайзера. Як солиста і камералиста выступувал на найбільшых сценах світа. Днес, окрем концертуваня і награваня для знаных фонографічных фірм, організує концерты поважной музыки в Польщы і Канаді.

Полна фотогалерия з трьох фестивальовых выступів находит ся на портали www.lem.fm (фото: Петро Басалыга).

Наталія Малецька-Новак
natalia@lem.fm

Американській актор, лауреат нагороди Оскара, Джаред Лето остал головном звїздом фїльму пн. *Варголь*. Сценарий до фїльму напише Теренс Вїнтер.

Джаред Лето загат Енді Варголя в новим бїографїчним фїльмі о артистї. Актор, якого остатньо мож обзерати в роли Джокера в фїльмі *Легїон Самовбивцїв* (*Suicide Squad*), буде тїж спїлпродуцентом фїльму пн. *Варголь*, оповїдаючого про жїтя пїонера поп-арту.

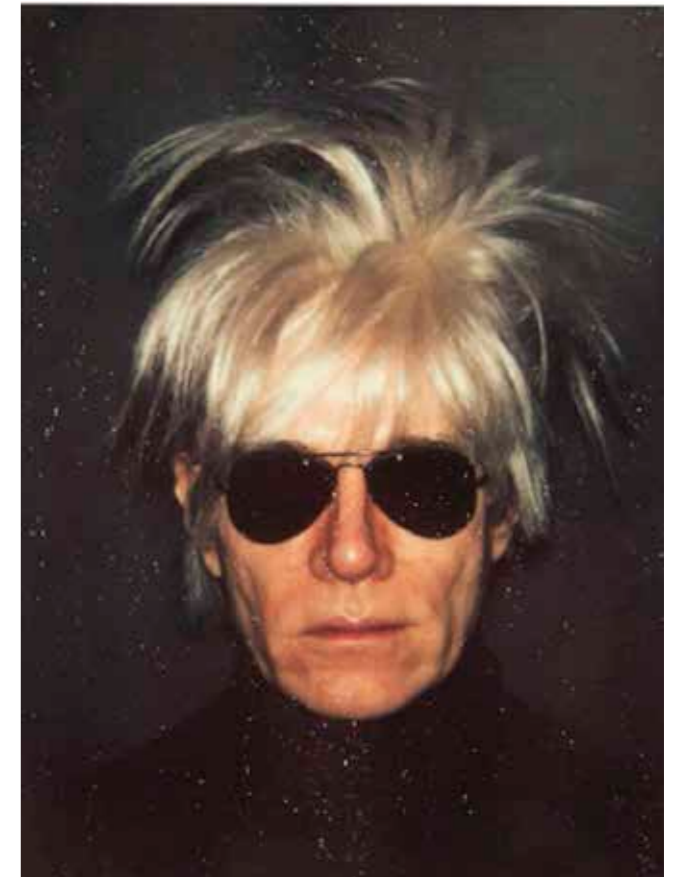
Автор сценария новоповстаючого фїльму, Теренс Вїнтер, єст рїж автором тексту до знаного фїльму *Волк з Вольстїрт*. Основом сценария фїльму Варголь буде книжка авторства Вїктора Бокрїса, печатана два рокы по смерти короля поп-арту, пїд наголовком: *Енді Варголь: Бїографїя* (книжка доступна єст до почитаня в Бїблїотецї Руской Бурсы).

Енді Варголь был єдном з найважнїйшых осіб нїуїоркского свїта штуки, ментором вельох узнаних артистїв, в тым Жан-Мїшеля Баскїя, вїдатного представника неоекспресїонїзму. Варголь, называний корольом поп-арту, был артистом, котрий замїнил баньку помїдоровой зупы і фляшку популярного газуваного напїтку в дїла штуки, вартаючы мїлїоны дулярїв. Славу принесли му тїж портреты звїзд, якы творил при хоснуваню технїки серїграфїї. Одкрито признавал ся до гомосексуальной орієнтациї, в часї, коли в Америцї была то іщы тема табу, а гомосексуалїзм постерїганий был як психїчна хворота або переступство. Не смотрячы на свїтовий успїх, терпїл на іпохондрию.

Джаред Лето, якїй загат великого Енді, за ролю гея в фїльмі *Вїтай в клубї* был нагороджений Оскаром. Роля тота, окрем нагороды, принесла критику і дискусїю зо сторони гомосексуальных середовиск, односячу ся до того, цї особы гетеросексуальны винны грати таких георїв. Актор признає, же гомосексуальны акторы не мают таких самых можности в Голивуд, як гетеросексуальны, але не повинно мати значнїя, якїй орієнтациї єст дана особа, а лем того, цї знат заграту конкретну ролю.

Продуцентом цїлости буде Майкель Де Лука, якїй випродукувал м.ін. фїльмы *Социальна Сїт* цї *Капїтан Фїлїпс*. Не знатя іщы, хто вїрежисерує фїльм *Варголь*. •

Енді Варголь, фот. Вікімедия.

Джаред Лето, фот. Вікімедия.

Стріча коло Дунаю з Даніелов Ґаландовов

Здружіння інтелігенції Русинів Словенська і тот рік продовжує у своїм успішнім форматі бісід під назвов *Стрічі коло Дунаю*. Далша бісида одбуде ся 29-го септембра 2016-го року і гостьом буде Даніела Ґаландова.

Директорка безпрофітової організації Карпаськы деревяны церквы Даніела Ґаландова буде участным бісидовати о доповнію експозиції Александра Духновіча в грекокатолицькій деревяній церквы в Тополі, інвентаризації культурной дідовизны в окресах Снина і Собранці, всокочіню культурной дідовизны меншын про розвиток регіону Снина, захрані деревяного храму в Шмиґовці і о Біціґльовій стежці ікон Новоселиця – Іновець.

Остатня спомянута активність здобыла номінацію на *Ціну Словацькой републіки за країну 2016*. Тоту ціну выголосило Міністерство животного оточіня Словацькой републіки в тім році. В рамках стрічі буде промітаний і документарный фільм *КДЦ – Обновлены памяткы*. Стріча зачинать о 17.00 год. в просторах Конґресового центру Высокошкольського інтернату Дружба (Botanická 25) в Братіславі.

Безпрофітова організація Карпаськы деревяны церквы (Karpatské drevené cerkvi, n. o.) была заснована у 2012-ім році на принципі партнерства самосправ і обидвох церквей выходного обряду (грекокатолицькой і православної). Цільом є сполочный поступ при всокочіню, обнові і презентації деревяных храмів.

Організація ся замірять на гляданя пристойных способів хоснованя церквей в припадах, кідь їх із різних причин не мож хосновати на богослужіня. Окремо ся організація орьентує на самосправы з цільом ефективно схосновати потенціал деревяной церковной архітектуры про розвиток економічно слабшых при-

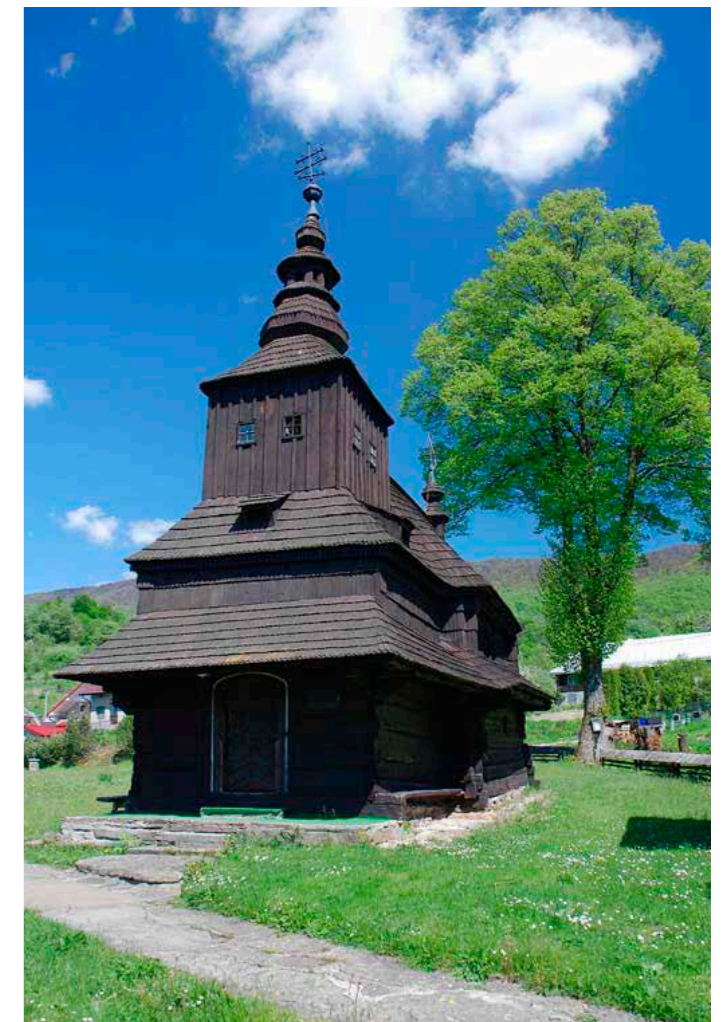
« Окремо ся організація орьентує на самосправы з цільом ефективно схосновати потенціал деревяной церковной архітектуры про розвиток економічно слабшых пригранічных регіонів »

На фотографії зліва: церков в Тополи, ниже – в Шмыґовці, горі: церков в Калній Розтоці, долов: в Рускым Потокі. Джерело: Вікіпедия.

гранічных регіонів. Із той причини є векшына активностей в сучасности концентрована на окресы Снина і Собранці. Безпрофітова організація Карпаськы деревяны церквы є членом Округлого стола Русинів Словенська. ●

Вечорный програм
під назвов *Одгуки
ровніни* зачне
о 20.00 год.
і представлять ся
в рамках нього
майже вшиткы
русиньскы
музично-
фолклорны
ансамблі
з Войводини.

Одбуде ся юбілейна

Червена ружа

Петро Медвідь
petro@lem.fm

Як інформує русиньска аґентура Рутенпрес, в днях 1-го і 2-го октобра 2016-го року буде проходити юбілейный 55-ый річник Фестівалу русиньской културы *Червена ружа*. Фестівал буде традично проходити в Руськім Керестурі.

Найстаршый і найвекшый фестивал Русинів Войводини був того року переложений із традичного терміну, котрый є кінцом юнія, на зачаток октобра із причіны смерти визначного музиканта, композітора Юліяна Рамача Чамы.

Червена ружа того року першыраз буде проходити в Шпортовій галі в Руськім Керестурі. Фестівал шартує в суботу. Програм зачне выставков творів авторкы Анделікы Антічевіч із Беркасова, по ній будуть слідовати музично-танечны выступліня дітей в програмі під назвов *Червене пупче*. Вечорный програм під назвов *Одгуки ровніни* зачне о 20.00 год. і представлять ся в рамках нього майже вшиткы русиньскы музично-фолклорны ансамблі з Войводини.

В неділю вже є на 17.00 год. напланований програм *Червена ружа* в рамках котрого ся традично будуть змагати молоды співаці і співачкы русиньскых співанок. Фестівал буде о осмії годині вечур закінчений святочным концертом, в котрім выступлять русиньскы ансамблі із тым найліпшым зо свого репертоару. •

Хмелівске Свято хліба

Петро Медвідь
petro@lem.fm

У селі Хмельова в Бардейовскім окресі (колись Комлоша) ся 2-го октобра того року одбуде уж 17-ый річник *Фолклорных свят – Дні русиньскых традицій* або як Хмелівчане кличуть – Свято хліба.

Свято зачне дополідне святв літурґіов у грекокатолицькім храмі. Пополідне буде програм продовжовати в салі културного дому. Ту буде про участників приготовлена выставка старого ремеселного знарядя і керамічного кумшту. Потім ся одбуде традичний святочный акт – благословліня хлібів, колачів, вина і коштованя тых божых дарів землі.

Хмелівске *Свято хліба* буде продовжовати богатим културным програмом, котрый окрем домашніх діточок з матерьской школы, солісткы Маріанны Железной, співу Марії і Патріка Шуркаловых з Бехерова, людового росповідача Йожка Йожкы, приде збогатити і наш професіональний колектів ПУЛС із Пряшова.

Організаторами свята є село Хмельова, Вышньошарішскый освітній центр в Бардейові, Русиньска оброда – Регіональний клуб в Бардейові і Грекокатолицька парохія в Хмельовій. Подія є реалізована з фінанчнов підпоров Уряду влады Словацькой републікы – програм *Култура народностных меншын 2016*. •

Минуло 110 років од народжіння Андрія Карабелеша. На Підкарпатю проходила конференція

В суботу минуло 110 років од народжіння підкарпатського поета і педагога Андрія Карабелеша. Його народжіння собі припомняли на Свалявщині.

АНДРІЙ КАРАБЕЛЕШ

Народив ся Андрій Карабелеш 24-го септембра 1906-го року в селі Тібава на Підкарпатській Русі, во втогышній Австро-Угорській імперії. Выходив руську гімназію в Мукачові, потім штудовав на Грекокатолицькій богословській семінарії в Ужгороді і свою освіту закінчив на Карловій універзиті в Празі.

Іщі почас своїх штудій публіковав дві по російськи писаны збірky поезії „Избранныя стихотворенія“ із 1928-го року і „Въ лучахъ разсвѣта“ із 1929-го року, котры были повны містичізма і песімістичного світопогляду. В них так само Карабелеш выражать свою залюбленость до російської культуры. Як раз його русофільска позиція запричинила, же Андрій Карабелеш одышов із Грекокатолицької церькви і в році 1932 прияв православіє.

По закінчіню штудій Карабелеш учів на основных школах на Підкарпатській Русі (рр. 1934 – 1937) і пізніше (рр. 1937 – 1938) учів на гімназіях у Хусті і в Мукачові.

По анексії Підкарпатя гортійовским Мадярськом Карабелеш одышов до Чехословакії і переселив ся до міста Літомішл в Чехії, котра была анектована як Протекторат Чехії і Моравії націстичным Німецьком. За свою активність в протифашістичнім одбої був Карабелеш заарештований і од 1942-го року аж до кінця войны був в концентрачных лаґрах в Матгаузені і в Бухенвалді.

По войні зістав в Чехословакії і в рр. 1945 – 1953 робив директора в чеській гімназії в місті Світавы. У 1953-ім році Карабелеш переселив ся до Пряшова, де зачав учіти російський язык і літературу на Універзиті Павла Йозефа Шафарика. Хоць був членом української секції Общества писателів Словакії, і далше писав лем по російськи.

В періоді політичної кризи в році 1956 А. Карабелеш одкрыто критіковав комуністичный режим, за што був вылучений із общества писателів і вернув ся до Чехії. В тім часі была комуністичныма ідеолоґами на Підкарпатю проти нього зачата кампань у пресі, в рамках котрой была критікована його творчость. Тяжко хворый писатель вернув ся на отцюзнину, втогы вже Закарпатську область Совітської України, у 1964-ім році, но в тот самый рік в Мукачові умер.

СВЯТКОВАНЯ РІЧНИЦІ

24-го септембра в день 110-ой річниці од народжіння русиньского поета і педагога Общества Александра Духновича на Підкарпатю зорганізовало урочісте святкованя того округлого юбілею. Інформовав Юрій Шіповіч.

Святкованя зачало коло памятника Адрія Карабелеша в селі Мала Мартінка на Свалявщині (колись Мала Тібава) де поет народив ся. На святі брали участь представителі Свалявской районной державной адміністрації, Сельской рады села Тібава, і представителі русиньских організацій Підкарпатя. К участным ся коло памятника приговорили отець Димитрій Сидор, Михайло Алмашій, Євген Жупан, Димитрій Поп і далшы.

Далше свткованя 110-ой річниці продовжовало науковов конференційов в місті Свалява. На конференції присвяченій памяти Андрія Карабелеша лекції передавали Михайло Алмашій, о. Димитрій Сидор, Іван Ситар і далшы. Участны на конференції прияли девять заключінь.

ЗАКЛЮЧІНЯ КОНФЕРЕНЦІЇ

В рамках заключінь участны на конференції прияли, же хотять зачати сістемове тематичне перевыдаваня творів Андрія Карабелеша і так само зачати выдавати такы творы, котры дотеперь не были надрукованы. Далшым із важных заключінь є рекомендація, жебы на вшыткых рівнях школ в Закарпатській області України каждорічно організовали ся Карабелешовы літературны читаня. З тым суть повязаны і далшы рекомендації участных конференції, котры мають за ціль дістати тему Андрія Карабелеша на школы і до дослідничой роботы.

Участны конференції до заключінь дали і задачу обернути ся одкрытым писмом на Общество писателів Закарпатя з цілком публічно реґабілітовати русиньского писателя. Каждый рік в день народження Андрія Карабелеша хотять русиньскы активісты організовати конкурз декламацій його поезії і передавати Премію Андрія Карабелеша, котра має мати свій фінанчний фонд. ●

102 РОКЫ ТОМУ в Талергофі...

26 ВЕРЕСНЯ. СУБОТА. —

Рано, піл десятой, воякы привязали (тзн. зробили так званий „anbinden”) єдного Руского до столпа на пілторы години за тото, же вкрал свойому товаришови кошелю. Покараний пару раз знепритомніл, а помедже пальцями ніг вказала ся му кров.

Переме без мыдла. Стрічам мого віденьского товариша Тевдосия Перечыньского, котрий замовил через надзорцю мыдло. Єден, што вкрал хліб, тіж отримал кару „anbinden”.

І той ночы незнісна студін.

28 ВЕРЕСНЯ. ПОНЕДІЛЬОК.

— Зас переме білизну, бо зачынают ся появляти інсекты, і то велькых розмірів. Пил ем молоко міцно розріджене водом, причым того купленого через надзорцю молока было невелико, а ціна шувна.

Стрічам Маркуса, члена руского студентского Общества «Буковина» в Відни.

27 ВЕРЕСНЯ. НЕДІЛЯ. —

Гардий ден. Молебен до Божой Матери в великом шатрі. Літургії служыти не мож было, бо не было олтаря, ни літургічных судин, ни риз, ани книг. Співали вшыткы, але чысленны плакали.

Результатом того молебна было нове розселіня нас по вшыткых шатрах. Трафляло ся і так, што одділяли діти од родичів, брата од брата. Я нашол ся в шатрі номер 15. З той причыны опанувал нас мрачний і пригнітаючий настрій.

29 ВЕРЕСНЯ. ВІТОРОК. —

шестеро інтернуваных вмерло рано. Жолніры посыпали їх негашеным вапном і закопали, не позволившы не лем служыти панихіду, але і одпровадити тіла їх родинам.

Покарано „anbinden” іщы пятеро люди.

Міцний, студений і проникливий вітер. Пишу малописменным селянам листы домів.

30 ВЕРЕСНЯ. СЕРЕДА. — Зас гарда хвиля. Наступных двоє люди наказано „anbinden”.

Зас закопали воякы двох помершых, спосеред котрых єден был православний.

Преносят нас до велького, центрального шатра, бо воєноплінных Рускых превезли до іншого місця.

Вмер декан о. Кушнір.

1 ЖОЛТНЯ — Выбрали мя комендантом шатра. Окром інчых обовязків, ділю іджыня медже вязнених, а тіж одіня і білизну, кед єст тото доставляне до шатра через лагровы власти. Та, на жаль, хоц чысленны з нас ходят в драгтю і не маюч середків купити при посередництві власти конечного одіня (платити приходит ся пару раз за тото само), ни білизны, ни одежы ани раз не выдали власти біднійшым спосеред нас.

Вночы холодно, жебы ся загріти – потаемні вариме і попываме тею.

2 ЖОЛТНЯ. — Зас гарда хвиля. Позволено проходити ся медже шатрами, а тіж похоронити з участю хору четверых вмерців, в тым чыслі єдного студента. Ввечер даюч нам каву.

ТЕОФІЛЬ КУРИЛЛО

Дневник Лемка з Талергофу
(Лемківській Річник 2004, з великоруского языка перевюл Петро Трохановскій)

Увірити і стратити

Кідь в архівах поспотриме до старых выдань русиньских газет, можеме спотерігати єдну барз интересну справу. На Лемковині уже в передвойновім, на далшых теріторіях карпатського регіону то мож видіти в міджвійновім або войновім періоді. В многих припадах нашы періодікы не были писаны лем языкієм, но преса выходила і на языку народнім. Так, як бісідовали люди.

Интересностьов того факту є то, же наприк тому, же хоць русиньский язык не був в тім часі кодифікованый, не мав якусь офіціалну позицію ці норму, кідь на то спотриме з днешнього погляду, но предці десь в людях, котры в наших редакціях робили, мусило быти пересвідчїня, же тото є наш язык, котрый нелем же можеме, але і маєме хосновати в писемнім прояві, хоць прихылників карпаторуського языка было в тім часі іщі барз много.

Так само в наших руських школах язык народа хосновав ся мінімално на релігії, ці інших «неакадемічных» предметах. Люди чули тото, же нашы діти мають ся учіти по нашому. Думам, же то была і якась гордость, або холем єден із елементів повязаных з гордостьов, котрый тото пересвідчїня людям давав.

Веце як штиридцятьрїчна українізація русиньского карпатського регіону розділеного міджі веце держав принесла свої результаты. На Україні то нажаль была велика асімілація молодшых генерацій з Українцями, в Польщі з Поляками, на Словакїї зо Словаками. По змінах на кінці 1980-ых років сьме якось набрали другый дых, дарить ся нам розвивати русиньский рух на домашніх – державных сценах, но і на сцені міджінародній. Дотеперь, аж на выняток, котрым є Україна, де

« Днесь видиме в многих припадах смутный образ, котрый говорить о нас. На то, жебы ся тот образ о нас выліпшыв, суть потрібны три річі »

Петро Медвідь
petro@lem.fm

нас офіціално «не є», сьме в Карпатським регіоні были способны здобыти все векшы і векшы кількосты людей, котры ся знова зачали голосити ку своїй народности, ку своему языку. Русиньскому руху ся дарить обновлювати гордость людей на свое походжїня. Но в тій гордості мі предці лем якось дотеперь хыбує єден важный элемент. Хоць не у выштыкых людей, но хыбує.

Недавно в єднім словацькїм періодіку была публікована вість, же село Вышній Мирошів навщївила міністерка справедливости Луція Жітняньска, уповномоченый про ромскы комуніты Абел Равас і державный секретарь міністерства школства Петро Крайняк. В селі є мала школа, котра має так, як майже выштыкы малы школы на Сло-

Вість, котра є властно позітивна, давать негативный образ о русиньським середовиску. Чом мусить прийти «русиньский місіонарь», кторый є ментално державным секретарьом міністерства школства, міджі людей і опросити ся їх, ці бы не хотіли русиньску школу, жебы одповідны за школу в селі повіли, же то властно не є плана думка? Чом одповідным за школы в наших селах тото не прийде на розум само? І чом тото не прийде на розум нашим родічам, же діти бы ся мали учіти по своему, кідь ся гордо голосиме, же сьме Русинами? Чом не мають потребу тото про свої діти жадати?

Єднов із метод українізації было бесконечне повторыня нашым лю-

їх языком є язык український, предці лем увірили лжі, же їх язык є добрый лем на бісїду міджі собов. У властнім обыстю. А уж ани на улїцю з ним барз не треба іти. І так з гордості Русинів стратив ся єден важный элемент – гордость на язык і чутя потреби в тім языку чїтати, учіти ся го, учіти го свої діти, дати дітям освіту в материньскім языку.

Днесь видиме в многих припадах смутный образ, котрый говорить о нас. На то, жебы ся тот образ о нас выліпшыв, суть потрібны три річі. По перше, мусиме знова увірити. Но днесь тому, што вірили і нашы предкы, же наш язык є так як і іншы языки світа способный на то, жебы ся в нім писало, учіло, же то не є лем язык до

вакїї екзистенчны проблемы. Крайняк приобіцїяв поміч з фунгованьом школы і ведно з тым ся старосты опросив, ці бы не хотіли, кідьже іде о русиньске село, жебы школа была русиньсков. Староста, котрый є зряджовательом школы, і директорка властно повіли, же така думка не є плана. І так може, і тото «може» треба прїдкреслити стораз, будеме мати на Словакїї далшу русиньску школу.

дям, же наш язык є лем «говірка», діалект, котрым можеме бісідовати дома, міджі собов, но літературным языком є лем український язык. Можу повісти, же люди на Пряшівщині тот язык не приняли за свій, не увірили, же їх языком є язык український. Будь ся словакізовали, або зістали Русинами. Тадь де суть днесь тоты словацькы Українці? Но мам таке чутя, же і кідь Русины не увірили тому, же

кухні. По друге, мусиме знова стратити. Но днесь стратити віру в то, што нам ту довгы десятилітя бісідовали українізаторы. І по третє, покля ся через тото дістанеме, днесь суть нам потрібны далшы такы «місіонарі» в наших селах як Петро Крайняк, котры на то будуть звертати увагу людей. Над тов роботов бы ся найвеце мали задумати нашы організаціі. ●

Події в найблизшым тыжні

1

27.09.2016

Презентація книжки «Юрко Цимбора» Піддукляньска Бібліотека, Свидник, 16.00 год.

В просторах свидницькой Піддукляньской Бібліотеки одбуде ся презентація книжки пера русиньского активісты і етноґрафа Яна Калиняка о выдатным хормайстрі, хореоґрафі і фольклористі Юрію Цимборі.

3

28.09.2016

Загыбаючы языки в Вілямовицях – конец стрічы Вілямовиці

2

28.09.2016

«Фантазія» – песа ТАД Пряшів, Театр Александра Духновича, Велика Сцена, 19.00 год.

29.09.2016

Стрічы коло Дунаю Братислава, Університетській Інтернат «Дружба», Botanicka 25,

4

5

29.09.2016

Концерт Семінарійного Хору бл. Теодора Ромжы Бельтсвіль (Мериленд, ЗША), церков св. Григория Нисского, 19.00 год.

6

01.10.2016

Традиційне русиньске опіканя Братислава, Партизантска Лука

Молоды.Русины красні просят на ватруваня/ґрілюваня на краях Братиславы.

7

01.-02.10.2016

Русин Фільм Фест Шыд

1. і 2. жолтня/октобра 2016 р. в сербским місті Шыд буде проходил I Междженародовий Мультижанровий Фестиваль Русиньского Фільму під назвом «Русин Фільм Фест». Подію спілорганізуют регіональный одділ «Руской маткы» за Срим і Світовий Конґрес Русинів.

9

02.10.2016

Дни русиньских традицій «Свято хліба» Хмельова, Дім Культуры

В програмі свята: Служба Божа в грекокатолицькій церквы, выстава старого нарядя і керамікы, благословліня хлібів, колачів, вина і коштуваня тых божых дарів землі, культурний програм.

8

01.-02.10.2016

55. Фестиваль Русиньской Культуры «Червена Ружа» Рускій Керестур, Спортова Галя

В суботнім програмі: выставка творів Анделікы Античевич з Беркасова, выступления діти в програмі під назвов «Червене пупче», Вечерній концерт «Одгукы рівнины». В неділю: програм «Червена ружа», в рамках котрого будут ся змагати молоды співакы і співакы, і святочний фінальній концерт.

Скоропис

Демко Трохановскій
demko@lem.fm

Барз поважном хворотом єст туберкульоза (давнійше знана тіж як «сухоты»). Хворіл на ню наш лемківскій Никыфор (давнійше знаний тіж як «Епифан Дровняк»). З той же причыны його велике мено, як бодай найвыдатнійшого представника штуки примітивізму, нашло ся в названю єдної організації з Ярошовця – Малополске Здружыня про Борбу з Туберкульозом, Микобактерийозом і Хворотами Ключів – НИКЫФОР (поль. Małopolskie Stowarzyszenie Na Rzecz Walki z Gruźlicą, Mykobakteriozą i Chorobami Płuc – NIKIFOR), діючой при шпытали, котрий ся спеціалізує в тых хворотах. То не припадок, же як раз Дровняк был выбраный до назвы ярошовецького стоваришыня, бо в тамтышнім шпытали ся лічыл на сухоты. Свої сухоты лічыл там і знаний Станіслав Гжесюк (писатель – «бард з Черняка»), але, на жаль, Никыфорови пришло быти покровителем організації. Може был там долше, а може зато, же шырше знаний в великом світі? Того не знам, але ідучы з біографіом Епифана Дровняка, міг бы він тіж быти покровителем організації «трикратно вертаючых піше з выгнаня спід самого Щеціна в рамках Акції «Вісла», «люди, котрым насильно забрали русиньску достоменніст, надаючы нове імя і назвиско», або «выдатных артистів, котры Українцями не были, але в українських статях фурт їх называють Українцями». До передуманя.

Навязуючы до попереднього абзаца, названя організації може часом довести до запутаня. Ограничени в думаню журналісты все выекспонуют Русссску Бурсу, замірено вміщаючы ей медже Москвом а Петроградом, або – як експерты во выштыках языках світа – повідят, же Стоваришыня Лемків мусит быти Товариством Лемків. То тіж хворота – на жаль, тяжка до вылікуваня. Не будучы експертом в медицині, але маючы уж даяке жытьове досвідчыня, думам, же не єст то смертельна хворота. Процес лікуваня был бы успішний, але мусіл бы ся зачати од автодіагнозы. Само діагнозуваня хворіт в других без критичного підходу до себе веде лем до тотального знищыня свого організму.

При нагоді горлицького Фестівалу ім. Зигмунта Гаупта і вечері, на котрий был запрошений русиньскій писменник з Пряшівской Руси, Марош Крайняк, пришла гу мі єдна рефлексія. Пришла она несподівано, бо якоси нияк перше о тым в такій спосіб ем не думал. Як думам, то зато, же деякы справы, котры для ня очывидны, ідут деси поза мною. Так, ци так, причыплю ся до польского названя творів Крайняка в виді «Лемківской трилогії» (твори: *Карпатія* – 2011, *Ентропія* – 2012 і *Інформація* – 2013). Понятя Лемків, як північної части цілого карпаторусиньского народа, хоснуване єст такой лем в Польщы (но і іщы дісапора з Лемковины в Північній Америці, або потомкы переселенців на Україну). Жебы польскы читачы точнійше зрозуміли русиньскій контекст його творів, фактична русиньска трилогія остала на північ од Карпат лемківском. Тішит мя то, же і в обышыри культуры штотраз частійше достерігат ся нероздільніст Русинів. Без приданых дальшых етнонімів, писаных по крисці.

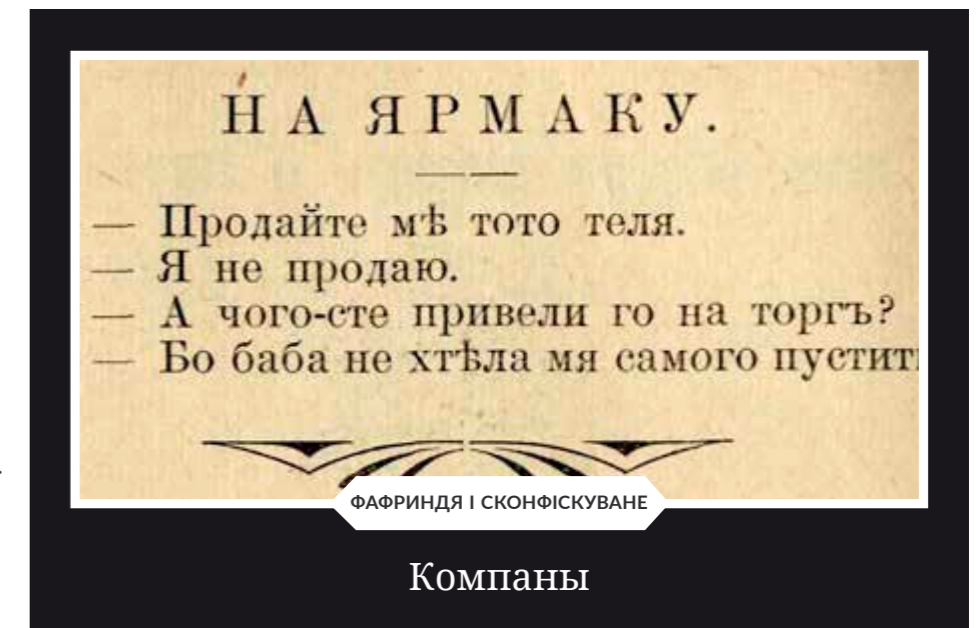

Роздільніст в нероздільности – то понятя, котре найліпше єст розвинене в українській обышыри. Тілько сме ся начытали о дендрології (гілки, галузя і друге кряча), або в ачий-науковим просторі, котрий, жебы быти президентним, треба ограничыти такой лем до «українського наукового простору» (мам на думці слова «субетнос» і другы му подібны), же не чудує одкрыта порталю «Закарпаття онлайн». Порталь уж не раз писал о скандальным рішыню властителів російской соціальной сіти «ВКонтакте» дати хоснувателям м.ін. русиньску языкову версію, але написал тіж барз значучы слова, же: «того рода ініціативу мож бы было прийняти як позитив, кед бы оно не ішло з Росії – в обставинах ведіня том державом гибридовой войны взглядом України». Уж сам наголовок статі вказує на замірену ціль сусіда України: «Російска сіт «ВКонтакте» пропагує сепаратизм...». То цікаве, же лем на Україні і лем з причыны деяких діянь, ідучых з Росії, права хоснувателів материньского языка, хоц то «позитив», можут быти ограничени другыма критериями. То певно, в українськом розумліню, анекс до медженародовых конвенцій, підписаных, але фурт не выконуваных українськом державом, незалежні од періоду до і по конфлікті на східній Україні. По мойому – то симптомы поважной хвороты.

Богдан Гамбаль
gambal@lem.fm

І поєдны члены нашой редакції хотят найти ся в добрым товаристві. Коли нас стрітите не звідуйте ся, ци маме штоси на продаж.

«ЛЕМКО» – газета для народа – ч. 17 за 1912 р.

ЛЕМКО
ГАЗЕТА ДЛЯ НАРОДА.
надаваная на языкѣ, приближенномъ до лемковского говора.

Мѣсящословъ.

«Місящослов» на 1921 р., выданий в Пряшові в пользу і употребленіє греко-каѳ русскаго народа, доказал надзвычайных профетичных візий.

Автор пише о єднім селі, в котрым люде в 1940 р. придут до розуму. Мы доднес не знаме, про котре то село была бесіда. Жалієме над тым, же люде лем з єдного села того розуму набрали. Інчы мусіли ждати на свій розум іщы пару років. Векшына Русинів на Пряшівщці пришла до розуму зараз по опациях 1945 рока, тоты на Підкарпатю аж в 1946 р. заложили на двері замкы, а зас тоты з Лемковины по 1947 р. не нашли уж нияк свого села.

— Я такъ чулъ, же у вашымъ валалѣ люде ажъ о 40-омъ року прійдутъ къ розуму.
— То правда, лемже котры и въ тымъ роцѣ не омудрѣють, такы глупы зостанутъ, якъ вы.

ФАФРИНДЯ І СКОНФІСКУВАНЕ

Розумны люде

